

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-1

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Mušov, „Na pískách“. Fragment lučkovité spony s pravoúhloú destičkou
a knoflíky (obr. 3, str. 146).

Cover Photography

Mušov, “Na pískách”. Fragment of the square-headed bow brooch decorated
with knobs (Fig. 3, Pg. 146).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

HRADEC NAD MORAVICÍ (OKR. OPAVA)

Ul. Zámecká č. p. 57, Církevní základní škola svatě Ludmily, parc. č. 1412/1, 1415, 1416. KLPP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace v souřadnicovém systému S-JTSK: Y 499410.31, X 1095374.9.

Na počátku března 2018 byl ukončen několikaměsíční výzkum v zahradě Církevní základní školy svatě Ludmily na Zámecké ulici v Hradci nad Moravicí. Plánované přístavbě školní budovy, jejímž investorem je Biskupství ostravsko-opavské, předcházely záchranný archeologický výzkum, vedený Odborem archeologie Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě (č. akce 121/17). Škola, sídlící od 90. let 20. století v prostorách bývalého kláštera sester františkánek, se nachází přibližně ve střední části protáhlé, strategicky situované ostrožny, přístupné od severu a strmými svahy chráněné od západu a východu. Ostrožna je od severu a západu obtékána řekou Moravicí a z východu jejím přítokem, potokem Hradečnou. Polykulturní osídlení je dokumentováno v podstatě na celé ostrožně. Známé jsou nálezy kultur s nálevkovitými poháry, kanelované keramiky, šňůrové keramiky, ojedinělých laténských keramických fragmentů a zejména lužických popelnicových polí. Minimálně od poloviny 8. století je místo osídleno Slovyany. Od střední doby hradištní je osídlení víceméně kontinuální, v téže době (v průběhu 9. století) zde bylo vybudováno, jako důležitý opěrný bod proti Piastovcům, fortifikované hradiště chráněné systémem šijových příkopů, které v polovině 13. století v jižní části ostrožny střídá kamenný románsko-gotický hrad, v mladších obdobích přestavěný na zámek v renesančním a empírovém slohu. Hradecká ostrožna je nemovitou kulturní památkou evidovanou jako slovanské hradiště a osady kultury s kanelovanou keramikou a kultury popelnicových polí (rejstříkové číslo 21274/8-1384).

Od 50. let 20. století byly v různých místech hradecké ostrožny realizovány menší či větší archeologické výzkumy a vysokou pravděpodobnost, že plánovanou výstavbou školní budovy budou narušeny archeologické vrstvy a objekty, potvrzovaly starší výzkumy v samotném areálu školy (Stabrava 2000, 2007) a na sousedních parcelách, jako např. zahrada zkoumaná za domem č. p. 58 v ul. Zámecké v letech 1999 a 2000 (Kiecoň 2000, 2001; Kouřil 2004), nebo výzkumy v ulici Na Hrobkách (Novotný 1959).

Plocha pro přístavbu základní školy, zkoumaná od poloviny října 2017 do poloviny března 2018, měla rozměr 29 × 12 m a byla situovaná v mírném k severu klesajícím svahu v nadmořské výšce cca 309–312 m. Intaktní archeologické situace se v nejvýše položené části zkoumané plochy (jižní část) nacházely cca 0,4 m od stávajícího povrchu tvořeného travním drnem. Zde byly

zjištěny nejstarší nálezové situace, a to z období lužických popelnicových polí. Lužické kulturní souvrství překrývalo zahloubené sídlištní objekty téže kultury (např. větší či menší jámy různé funkce, pec, pozůstatky sloupové nadzemní konstrukce anebo část kamenné dlažby). Ve výplních jednotlivých jam se nacházely zejména zlomky keramických nádob, ale také hliněné přesleny, kamenná štípaná industrie nebo kamenné fragmenty zrnotěrek a drtidel. Výjimečným je zlomek zvířecí plastiky, hlavičky býčka. Ve střední a severní části plochy pak byla patrná absence jakýchkoliv pravěkých objektů. V této části se nacházely pozůstatky středověkých, novověkých a recentních zásahů do terénu, po jejichž odstranění se v celé šíři zkoumané plochy přibližně ve směru západ-východ vyrýsoval pozůstatek raně středověkého fortifikačního prvku (viz oddíl Středověk a novověk ve druhém čísle tohoto ročníku).

V lednu 2019 proběhl archeologický dohled nad stavebními úpravami plochy pro chodníky a parkoviště situované severně pod přístavbou základní školy. Již nyní můžeme konstatovat, že zde nebyly zachovány žádné intaktní archeologické situace, prostor byl v minulosti zplanýrován až na povrch geologického podloží (droba se spraší, skála) a podle potřeby dosypán zeminou kontaminovanou stavební sutí (cihly, kameny, recentní odpad).

Tereza Tichá Krasnokutská

Literatura

- Kiecoň, M. 2000:** Předběžná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu na Zámecké ulici č. 58 v Hradci nad Moravicí. In: J. Gwuzd, J. Purkyňová (eds.): *Památkový ústav v Ostravě. Výroční zpráva 1999*. Ostrava: Památkový ústav v Ostravě, 116–119.
- Kiecoň, M. 2001:** Hradec nad Moravicí (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 42(2000), 207–208.
- Kouřil, P. 2004:** Raně středověký bojovnícký hrob z Hradce nad Moravicí. *Slovenská archeológia* LII, 55–76.
- Novotný, B. 1959:** Archeologický výzkum Hradce u Opavy. *Přehled výzkumů* 1956, 59–63.
- Stabrava, P. 2000:** Záchranný archeologický výzkum na lokalitě Hradec nad Moravicí – Církevní škola sv. Ludmily, okres Opava. In: E. Tomczak (ed.): *Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1997 roku*. Katowice: Centrum Dziedzictwa Kulturowego Górnego Śląska, 165–171.
- Stabrava, P. 2007:** Výzkum na ostrožně v Hradci nad Moravicí – dílčí poznatky k pravěkému a slovanskému osídlení na parcele 1414/1 u Církevní školy

Sv. Ludmily, okres Opava. In: E. Tomczak et al.: *Ba-dania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w latach 2005–2006*. Katowice: Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 84–90.

Resumé

Hradec nad Moravicí (Bez. Opava), Zámecká Str., Nr. 57. Lausitzer Urnenfelderkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 5. Horní Lideč. Sekerka a fragment topůrka.
Abb. 5. Horní Lideč. Bronzeaxt und Stielfragmente.

IVANČICE (K. Ú. NĚMČICE U IVANČIC, OKR. BRNO-VENKOV)

Ulice Kapitána Jaroše 192/38. Doba bronzová. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Při rekonstrukci rodinného domu byl majitelem nahlášen nález zlomků keramiky a spálených kostí. Po ohledání situace bylo zjištěno, že se jedná o narušenou sídlištní jámu, v níž byl uložen žárový pohřeb. Objekt byl částečně narušen recentními zásahy při výstavbě původních základů domu, část jámy zasahovala i pod staré základy a nebylo tak možno ji prozkoumat celou. Podařilo se získat čtyři rekonstruovatelné keramické tvary, bronzovou jehlicí s kyjovitou hlavicí zdobenou šikmými rýžkami, drobné bronzové šídlo (obr. 6) a přepálené zlomky kostí, s největší pravděpodobností jednoho jedince. Podle jehlice lze nálezovou situaci rámcově datovat do mladší doby bronzové, respektive její velatické fázi.

Zdeněk Hájek

Resumé

Ivančice (Němčice u Ivančic Cadastre, Brno-venkov District), Kapitána Jaroše Street. Bronze Age. Burial ground. Rescue excavation.

Obr. 6. Ivančice. Bronzová jehlice s kyjovitou hlavicí zdobenou rýžkami a drobné bronzové šídlo ze žárového hrobu.

Fig. 6. Ivančice. Bronze needle with club head decorated with short grooves and a tiny bronze awl found in a cremation grave.

JEVIŠOVKA (OKR. BŘECLAV)

„Bližní stryk“, parc. č. 1161. Starší (?) doba bronzová. Sídliště. Povrchová prospekce. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, přír. č. 11/2018.

Lokalizace: S-JSTK X= -612736 Y= -1199466.

S ohledem na výskyt výrazných porostových příznaků na polní parcele č. 1169, provedlo Regionální muzeum v Mikulově povrchovou prospekci na sousední parcele 1161, neboť povrch první jmenované parcely byl pokrytý vegetací. Lokalita není dosud v odborné literatuře evidována.

Získán byl soubor značně fragmentární keramiky z doby bronzové, patrně ze staršího období. Dále bylo nalezeno jedno jádro a tři úštěpy z rohovce typu Krumlovský les I a jeden kus kamenného roztěrače nebo hladítka.

Tato práce vznikla v rámci projektu „Způsob života jako nevědomá forma identity v neolitu“ podpořeného Grantovou agenturou České republiky, číslo projektu: 19-16304S.

František Trampota